DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)
av den 12 juli 1984*

I mål 242/83

har Cour de cassation i Belgien till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Caisse de compensation pour allocations familiales du bâtiment, de l'industrie et du commerce du Hainaut

och

Salvatore Patteri.

Begäran avser tolkningen av artikel 51 i EEG-fördraget och artikel 77 i rådets förordning nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT 1971, L 149, fransk version; svensk specialutgåva, del 05, volym 01) och, i andra hand, giltigheten av artikel 77.2 b i i samma förordning.

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden T. Koopmans samt domarna G. Bosco och R. Joliet,

generaladvokat: M. Darmon,
justitiesekreterare: J.A. Pompe, biträdande justitiesekreterare,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: franska.

dom

DOMSKÄL

1 Genom dom av den 3 oktober 1983, som inkom till domstolen den 25 oktober 1983, har Cour de cassation i Belgien, med stöd av artikel 177 i EEG-fördraget, ställt två frågor om tolkningen av artikel 51 i EEG-fördraget och artikel 77 i rådets förordning nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT 1971, L 149, fransk version; svensk specialutgåva, del 05, volym 01) samt, i andra hand, om giltigheten av artikel 77.2 b i i samma förordning.

2 Dessa frågor har uppkommit inom ramen för en tvist rörande den behöriga belgiska sociala institutionens beslut att från och med den 9 augusti 1979 inte bevilja en italiensk arbetstagare, med rätt till invaliditetspension såväl i Belgien som i Italien och som är bosatt i Italien, ett kompletterande familjebidrag för sina minderåriga barn motsvarande mellanskillnaden mellan det belgiska bidragsbeloppet och det lägre italienska bidragsbeloppet.

3 Det framgår av de handlingar i målet som överlämnats av den nationella domstolen att den berörda personen, som arbetade i Belgien mellan den 28 juni 1956 och den 31 juli 1971, med stöd av belgisk lagstiftning erhöll familjebidrag för sina minderåriga barn fram till dess att han återvände till Italien den 9 augusti 1979. Efter detta datum har den belgiska sociala institutionen vägrat att betala ut mellanskillnaden mellan det belgiska familjebidragsbelopp, som han fram till dess hade erhållit, och det lägre italienska familjebidragsbelopp, som han därefter erhöll i Italien. Till stöd för sitt beslut åberopade institutionen artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71, enligt vilken de familjebidrag som en arbetstagare med rätt till invaliditetspension kan kräva enligt lagstiftningen i flera medlemsstater, oavsett inom vilken medlemsstats territorium den berättigade eller hans barn är bosatta, skall beviljas "enligt lagstiftningen i den medlemsstat i vilken han är bosatt, under förutsättning att han [...] har fått rätt till en av de förmåner som avses i punkt 1 enligt denna stats lagstiftning".

4 Den belgiska sociala institutionen ansåg inte att denna fråga redan hade avgjorts genom domstolens tolkning av dessa bestämmelser i domen av den 12 juni 1980 i målet 733/79 Laterza (Rec. 1980, s. 1915). Enligt den belgiska sociala institutionen ger artikel 51 i EEG-fördraget bara rådet befogenheter att genomföra sammanläggningen av referensperioderna och

den faktiska utbetalningen av förmånerna till personer bosatta inom medlemsstaternas territorier och med hänsyn till denna begränsning kan artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 enbart innehålla en regel som ger hänvisning till den nationella rätt som skall tillämpas. Institutionen ansåg följaktligen att för det fall artikel 77.2 b i skall tolkas så att den ger upphov till en rättighet som inte föreskrivs i någon nationell lagstiftning skulle den inte ha något stöd i artikel 51 i EEG-fördraget.

5 Salvatore Patteri har invänt mot denna restriktiva tolkning av artikel 51 i EEG-fördraget och förordning nr 1408/71, som skulle innebära att han förlorar den rätt till högre familjebidrag som han hade haft om han hade bott kvar i Belgien.

6 Den dom i målet som avkunnades av Cour d'appel i Mons, som dömde till den berörda arbetstagarens fördel, överklagades till Cour de cassation, som fann att grunderna för talan gav upphov till frågor om tolkningen av gemenskapsrätten som inte föreföll ha prövats av domstolen tidigare. Cour de cassation i Belgien har därför ställt följande frågor:

"1) Bemyndigas ministerrådet enligt artikel 51 i Romfördraget endast att besluta om sådana åtgärder som gör det möjligt att tillförsäkra migrerande arbetstagare faktisk utbetalning av sociala förmåner, samtidigt som villkoren och beloppen för dessa förmåner fortsatt uteslutande regleras av olika regelsystem som ger upphov till olika krav gentemot olika institutioner? Skall bestämmelserna i förordning nr 1408/71, särskilt artikel 77 i denna, följaktligen tolkas så, att de endast tillerkänner enskilda en direkt rättighet i den mån det är nödvändigt för att uppnå faktisk utbetalning av förmåner, vars villkor och belopp fortsatt uteslutande regleras av de olika nationella lagstiftningarna, vilket skulle innebära att ifrågavarande bestämmelse inte kan ge upphov till en direkt rättighet för migrerande arbetstagare att erhålla utbetalning av familjebidrag från myndigheterna i en medlemsstat, som inte skall betalas ut enligt den medlemsstatens nationella lag?

2) Skall artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 tolkas så, att rätten till familjeförmåner från den stat inom vars territorium en person med rätt till invaliditetspension är bosatt inte innebär bortfall av den rätt till högre förmåner som tidigare har förvärvats i en annan medlemsstat, eller åtminstone rätt till ett tillägg motsvarande mellanskillnaden mellan de två beloppen, och att artikeln således skapar en rättighet för den förmånsberättigade som inte har stöd i någon av de nationella

lagstiftningarna. Är förordning nr 1408/71 i så fall giltig i förhållande till artikel 51 i Romfördraget?"

7 Som den belgiska sociala institutionen och Europeiska gemenskapernas kommission har påpekat handlar de två olika frågorna som har ställts till domstolen egentligen bara om ett enda problem, nämligen hur artikel 51 i EEG-fördraget skall tolkas. Giltigheten av artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 kan i själva verket bara ifrågasättas om artikel 51 i EEG-fördraget har den begränsade räckvidd som den ges av den belgiska sociala institutionen.

8 Den framgår av ordalydelsen i artikel 51 att de två åtgärder som anges – nämligen att "a) alla perioder som beaktas enligt lagstiftningen i de olika länderna läggs samman för förvärvande och bibehållande av rätten till förmåner och för beräkning av förmånernas storlek," och att "b) förmånerna betalas ut till personer bosatta inom medlemsstaternas territorier" – endast utgör två av en rad åtgärder som det är rådets sak att besluta om för att främja den fria rörligheten för arbetstagare. Att säkerställa denna fria rörlighet är det grundläggande syftet med artikel 51 i EEG-fördraget, vilket framgår av domstolens fasta rättspraxis (domarna av den 19 mars 1964 i målet 75/63 Unger (Rec. 1964, s. 347), av den 9 juni 1964 i målet 92/63 Nonnenmacher (Rec. 1964, 557), och av den 15 juli 1964 i målet 100/63 van der Veen (Rec. 1964, s. 1105). Den restriktiva tolkning av denna bestämmelse som förespråkas av den belgiska sociala institutionen kan därför inte godtas.

9 Såsom domstolen upprepade gånger har betonat är syftet med artikel 51 i EEG-fördraget avgörande för tolkningen av de förordningar som rådet har antagit inom den sociala trygghetens område för migrerande arbetstagare.

10 Domstolen har som en direkt följd av dessa principer, i den tidigare nämnda domen av den 12 juni 1980, fastställt att bestämmelserna i artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 inte kan tolkas på ett sätt som innebär att en arbetstagare, genom utbyte av förmåner som han har fått rätt till i en medlemsstat mot förmåner som skall betalas av en annan medlemsstat, berövas rätten till de mest fördelaktiga förmånerna. Eftersom denna tolkning är nödvändig med hänsyn till syftet med artikel 51 i EEG-fördraget, kan giltigheten av den på detta sätt tolkade artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 inte ifrågasättas med hänvisning till artikel 51.

11 På grund härav skall de frågor som ställts besvaras på följande sätt. I ett fall som omfattas av artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 gäller att om det förmånsbelopp som utbetalas av bosättningsstaten är lägre än det förmånsbelopp som beviljats av en annan betalningsskyldig stat, får arbetstagaren behålla rätten till det högre beloppet och har rätt att från den behöriga sociala institutionen i den sistnämnda staten erhålla en tilläggsförmån som motsvarar mellanskillnaden mellan de två beloppen. Det har vid prövningen av de ställda frågorna inte framkommit något som kan påverka giltigheten av artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71.

Rättegångskostnader

12 De kostnader som har förorsakats Europeiska gemenskapernas råd, Europeiska gemenskapernas kommission, den tyska regeringen och den italienska regeringen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

– angående de frågor som genom dom av den 3 oktober 1983 förts vidare av Cour de cassation i Belgien – följande dom:

1) **I ett fall som omfattas av artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, gäller att om det förmånsbelopp som utbetalas av bosättningsstaten är lägre än det förmånsbelopp som beviljats av en annan betalningsskyldig stat, får arbetstagaren behålla rätten till det högre beloppet och har rätt att från den behöriga sociala institutionen i den sistnämnda staten erhålla en tilläggsförmån som motsvarar mellanskillnaden mellan de två beloppen.**

2) **Det har vid prövningen av de ställda frågorna inte framkommit något som kan påverka giltigheten av artikel 77.2 b i i förordning nr 1408/71.**

Koopmans Bosco Joliet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 12 juli 1984.

På justitiesekreterarens uppdrag
H. A. Rühl
Avdelningsdirektör

T. Koopmans
Ordförande på första avdelningen